

Nr 12.

Ankom till riksdagens kansli den 7 juni 1933 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av vissa utav Kungl. Maj:t gjorda framställningar angående anslag till allmänna arbeten, avseende handelsdepartementets verksamhetsområde.

Kungl. Maj:t har dels i den till riksdagen den 3 januari 1933 avlåtna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1933/1934, dels ock i åtskilliga sedermera till riksdagen avlåtna propositioner under utgifter för kapitalökning, fonden för förslag till statsverket gjort framställningar angående anslag till allmänna arbeten, att utgå av lånemedel med kort amorteringstid.

Utskottet har för avsikt att i här förevarande utlåtande till behandling upptaga ovanberörda framställningar, i vad de avse handelsdepartementets verksamhetsområde.

1:o) **Byggande av ett nytt fyrskepp.** Kungl. Maj:t har (utgifter för kapitalökning, bil. 6, punkt 2) föreslagit riksdagen att till byggande av ett nytt fyrskepp för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 592,000 kronor.

Lotsstyrelsen har i skrivelse den 30 augusti 1932 framlagt förslag rörande äskande av medel till ett nytt fyrskepp för Sydostbrottens fyrskeppsstation och därvid anfört bland annat:

Fyrskeppet nr 14, vilket färdigbyggdes år 1877, vore för närvarande tilldelat Sydostbrottens fyrskeppsstation. Ifrågavarande fyrskepp nr 14 vore såväl till skrov som maskineri alltför svagt och otidsenligt. Det borde på grund härav samt med hänsyn till dess höga ålder utrangeras och ersättas med ett nytt fyrskepp av huvudsakligen samma typ som det år 1926 färdigbyggda, fyrskeppsstationen Vinga utanför Göteborg tilldelade fyrskeppet nr 32.

Beskaffenheten av nuvarande fyrskepp, som, så snart materielltillgången det medgäve, borde tillsvidare vintertid ur säkerhetssynpunkt utbytas mot ett moderniserat reservfyrskepp — vilket ju förorsakade extra kostnader — samt sjöfartens krav på en bättre säkerhetsanstalt vid Sydostbrottens fyrskeppsstation gjorde det synnerligen nödvändigt, att bristen i nuvarande anordning omedelbart avhjälpes. Befälhavaren på fyrskeppet hade jämväl på det bestämdaste framhållit sina och besättningens farhågor för att någon olycka vintertid skulle kunna inträffa med nuvarande fyrskepp. Vidare hade lotskaptenen i övre norra lotsdistriktet i skrivelse till

lotsstyrelsen innevarande år ånyo framhållit behovet av ett mera ändamålsenligt fyrskepp å ifrågavarande fyrskeppsstation. En omständighet, som ytterligare underströke nödvändigheten av att ett nytt fyrskepp snarast möjligt anskaffades för denna station, förelåge så tillvida, att en oavvislig fordran förefunnnes därå, att radiofyr inom en snar framtid anordnades å det vid Sydostbrottens för sjöfarten på övre Norrland så viktiga fyrskeppsstation utlagda fyrskeppet. Det nuvarande föråldrade fyrskeppet nr 14 »Sydostbrotten» kunde givetvis icke lämpligen kompletteras med radiofyranläggning.

Vid avgivandet av lotsstyrelsens senaste framställning i ämnet beräknades kostnaden för ett nytt tidsenligt fyrskepp till 577,000 kronor. På grund av därefter inträffade ändrade valutaförhållanden måste den beräknade kostnaden numera höjas med 15,000 kronor till 592,000 kronor. Även om fyrskeppsbygget igångsattes, så snart ske kunde, efter det vederbörligt beslut fattats, borde likväl enligt verkställda beräkningar en summa av 367,000 kronor vara tillfyllest för fullgörande av under budgetåret 1933/1934 nödvändiga utbetalningar, under det att med anvisande av återstående beloppet, 225,000 kronor, kunde anstå till budgetåret 1934/1935.

I sitt den 23 november 1932 avgivna yttrande över lotsstyrelsens framställning om anslag till lotsverket för budgetåret 1933/1934 har *statens organisationsnämnd* beträffande nu förevarande ämne utlåtit sig på i huvudsak följande sätt:

Enligt organisationsnämndens mening borde, därest det nuvarande fyrskeppet vid Sydostbrotten ansåges icke längre kunna göra tjänst, något nytt fyrskepp icke byggas såsom ersättning för detsamma. I stället borde för sådan händelse det nuvarande fyrskeppet vid Svinbådan förflyttas därifrån till Sydostbrotten. Nämnden ansåge sig nämligen redan nu kunna med bestämdhet uttala, att nämnden vid sitt ståndpunktstagande till ärendet om lotsverkets personalfråga m. m. komme att förorda indragande av Svinbådans fyrskepp. Detta fyrskepp syntes med fullt betryggande säkerhet kunna ersättas antingen med en eller två lysbojar eller ock med en mindre, automatisk fyr.

I anledning av vad statens organisationsnämnd sålunda anförut har *lotsstyrelsen* i promemoria den 6 december 1932 genmält följande:

Lotsstyrelsen vore icke beredd att nu utlåta sig beträffande organisationsnämndens förslag till ersättande av fyrskeppet »Svinbådan» med annan säkerhetsanstalt. Dessförinnan torde nämligen böra verkställas en grundlig utredning av denna fråga med hörande såväl av lotskaptenen i södra lotsdistriktet jämte vederbörande underlydande som av representeranter för sjöfartsnärigen.

Fyrskeppet »Svinbådan» borde icke under några omständigheter indragas från sin station, förrän en grundlig utredning därom kunnat företagas, efter det att organisationsnämndens förslag med avseende å lotsverkets organisation förelåge i ett sammanhang. Lotsstyrelsen hade därför icke nu upptagit till prövning vare sig frågan, huruvida det å Svinbådans fyrskeppsstation utlagda fyrskeppet nr 17 över huvud taget lämpade sig för Sydostbrottens station, eller frågan om de förändringar, som under alla omständigheter måste vidtagas å nämnda fyrskepp vid ändrad förläggning av detsamma.

Det måste anses mycket beklagligt, om medelsbrist skulle nödvändiggöra uppskjutandet av föreslagen anskaffning av ett nytt fyrskepp för

Sydostbrottens fyrskeppsstation. Blev emellertid så fallet, stode för närvarande icke någon annan möjlighet till buds än att alltjämt behålla det därstädes nu utlagda fyrskeppet nr 14 i tjänst. För att i möjligaste mån eliminera därmed förbundna risker kunde tillsvidare fyrskeppet nr 14 vintertid utbytas mot det för rikets hela östra kust avsedda reservfyrskeppet nr 24. Emellertid kunde till följd av haveri å annat ordinarie fyrskepp oundgängligen erfordras, att reservfyrskeppet förlades till annat håll, varigenom dess disponerande för Sydostbrottens fyrskeppsstation omöjliggjordes.

Departementschefen har anfört huvudsakligen följande:

»Lotsstyrelsen har redan vid två föregående tillfällen, nämligen åren 1930 och 1931, hos Kungl. Maj:t hemställt om äskande av medel till nytt fyrskepp för Sydostbrottens fyrskeppsstation. Förslaget har dock icke för-
anlett framställning till 1931 eller 1932 års riksdag. Vid ärendets föredragning i statsrådet den 4 januari 1932 uttalade emellertid min företrädare i ämbetet, att han hyste förhoppningar, att förevarande fyrskeppsbygge snarast möjligt skulle kunna komma till utförande.

För egen del har jag ock blivit övertygad om önskvärdheten av att planerna på ett nytt fyrskepp för Sydostbrottens fyrskeppsstation med det snaraste bliva förverkligade. Såväl det nuvarande fyrskeppets relativt höga ålder som den för hårt väder ofta utsatta förankringsplatsen motivera detta. Organisationsnämndens tanke att dit förflytta fyrskeppet vid Svinbådan synes mig på de av lotsstyrelsen i dess promemoria av den 6 december 1932 anförda skäl icke i detta sammanhang böra ifrågasättas. Jag föreslår därför, att ärendet förelägges 1933 års riksdag.

Lotsstyrelsen har beräknat kostnaderna för det ifrågavarande fyrskeppsbygget till 592,000 kronor. Enligt vad jag från styrelsen under hand inhämtat, läser bygget kunna i huvudsak färdigställas under nästkommande budgetår. Hela nyssnämnda kostnadsbelopp torde för den skull nu böra äskas av riksdagen.»

I likhet med departementschefen har utskottet av den i ärendet förebragta utredningen funnit sig övertygat därom, att ett utbyte av det nuvarande fyrskeppet vid Sydostbrottens fyrskeppsstation med det snaraste är av behovet påkallat.

För detta ändamål har lotsstyrelsen, till vilkens uppfattning departementschefen anslutit sig, hemställt om anvisande av medel för byggande av ett nytt fyrskepp, under det att statens organisationsnämnd föreslagit, att det nuvarande fyrskeppet vid Svinbådan — vilket enligt nämndens uppfattning med fullt betryggande säkerhet syntes kunna ersättas antingen med en eller två lysbojar eller ock med en mindre, automatisk fyr — skulle förflyttas från Svinbådan till Sydostbrotten.

En indragning av fyrskeppet vid Svinbådan maste emellertid enligt utskottets uppfattning föregås av en ingående utredning, som kommer att draga avsevärd tid, under vilken Sydostbrottens fyrskeppsfråga skulle få

Utskottet.

vänta på sin lösning. Enligt vad utskottet inhämtat, bliva därjämte ganska betydande engångskostnader förknippade med den av organisationsnämnden föreslagna anordningen. Uppförandet av en fast fyr vid Svinbådan har preliminärt beräknats komma att medföra kostnader på över 300,000 kronor, vartill komma kostnader för omändring och modernisering av fyrskeppet vid Svinbådan, innan detta kan stationeras vid Sydostbroten. Härtill kommer vidare, att, om det efter verkställd utredning skulle visa sig, att det nuvarande fyrskeppet vid Svinbådan kan indragas, kan detta — enligt vad utskottet tillika inhämtat — komma till användning på annan plats.

På grund av nu anförda skäl har utskottet funnit sig böra tillstyrka, att det ifrågasatta nya fyrskeppet kommer till utförande. Utskottet har härvid även beaktat, att ett bifall till förslaget skulle medföra tillskapande i betydande omfattning av på ifrågavarande område i hög grad önskvärda arbetstillfällen.

Mot den för fyrskeppet beräknade totalkostnaden, 592,000 kronor, har utskottet icke funnit något att erinra.

I fråga om det belopp, som må bliva erforderligt för budgetåret 1933/1934, har utskottet funnit sig böra ansluta sig till lotsstyrelsens i skrivelse den 30 augusti 1932 framlagda beräkningar, enligt vilka — även om fyrskeppsbygget igångsattes så snart ske kunde efter det vederbörligt beslut fattats — en summa av 367,000 kronor skulle vara tillfyllest för fullgörande av under budgetåret 1933/1934 nödvändiga utbetalningar, under det att med anvisande av återstående beloppet, 225,000 kronor, kunde anstå till budgetåret 1934/1935.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, till byggande av ett nytt fyrskepp bevilja ett belopp av 592,000 kronor samt därav för budgetåret 1933/1934 såsom reservationsanslag anvisa 367,000 kronor.

2:o) **Anskaffande av viss materiel för lotsverkets behov.** Kungl. Maj:t har (utgifter för kapitalökning, bil. 6, punkt 3) föreslagit riksdagen att för anskaffande av viss materiel för lotsverkets behov för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 102,000 kronor.

I en den 11 november 1932 dagtecknad promemoria har *lotsstyrelsen* för beredande av arbetstillfällen för svensk industri ifrågasatt, att redan nu skulle anskaffas vissa slag av materiel för lotsverkets räkning, varigenom verkets behov därav för några år framåt skulle fyllas. Förslaget avser dels förankringsmateriel för fyrskepp och lysbojar till belopp av 55,000 kronor, dels gjutjärnsfyrkurar för 20,000 kronor, dels ock agagasbehållare för 27,000 kronor, eller sålunda materiel för tillhoppa 102,000 kronor.

Departementschefen har tillstyrkt vad lotsstyrelsen sålunda föreslagit.

Mot Kungl. Maj:ts förslag, i vad detsamma avser anskaffande för lotsverkets behov av dels förankringsmateriel för fyrskepp och lysbojar till belopp av 55,000 kronor, dels ock gjutjärnsfyrcurar för 20,000 kronor eller sålunda materiel för tillhoppa 75,000 kronor, har utskottet icke funnit något att erinra.

I fråga om anskaffande av agagasbehållare till ett belopp av 27,000 kronor framgår av den i ärendet föreliggande utredningen, att av detta belopp en jämförelsevis ringa del — icke fullt hälften — beräknats utgöra arbetslöner eller kostnader för inköpt svenskt materiel. På grund av den relativt stora efterfrågan på agagasbehållare måste dylika vidare ständigt hållas i lager av vederbörande tillverkare. De äro således lätta att vid förefallande behov omedelbart anskaffa, och en beställning kan icke beräknas omedelbart medföra en ökning i arbetstillfällena. Någon anledning att redan nu tillgodose lotsverkets behov härav för flera år framåt synes utskottet ej föreligga, och utskottet avstyrker alltså Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, för anskaffande av viss materiel för lotsverkets behov för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag av 75,000 kronor.

3:o) **Undersöknings- och förberedande gruvarbeten m. m. inom Västerbottens län ävensom väganläggningar från Adak-Kuorbevare malmfält till Slagnäs samt från Bjurträsk till Örträsk och Högekulla.** Kungl. Maj:t har (utgifter för kapitalökning, bil. 6, punkterna 4 och 5) föreslagit riksdagen att i avbidan på de propositioner, som kunde varda riksdagen förelagda, dels till undersöknings- och förberedande gruvarbeten m. m. inom Västerbottens län för budgetåret 1933/1934 beräkna ett reservationsanslag av 576,000 kronor, dels ock till anläggande av utfartsväg från Kuorbevare kopparmalmfält för sagda budgetår beräkna ett reservationsanslag av 335,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 17 februari 1933 dagtecknad proposition, nr 130, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att för budgetåret 1933/1934 anvisa, att utgå av lånemedel,

dels till undersöknings- och förberedande gruvarbeten m. m. inom Västerbottens län ett reservationsanslag av 364,000 kronor,

dels ock till väganläggningar från Adak-Kuorbevare malmfält till Slagnäs samt från Bjurträsk till Örträsk och Högekulla inom Västerbottens län ett reservationsanslag av 650,000 kronor.

Beträffande utredningen får utskottet hänvisa till omförmälda statsrådsprotokoll.

En i propositionen intagen sammanställning över de föreslagna undersöknings- och förberedande gruvarbetena m. m. ävensom den för varje särskilt arbete beräknade kostnaden har följande utseende:

<i>Inom Malånäsgruppen (Norsjö socken):</i>		
Avrymning av kopparmalmen »Bjurfors östra», förslagsvis	kronor	90,000
Schaktsänkning och ortdrivning å »Bjurfors östra», förslagsvis	»	62,000
Avrymnings- och provsprängningsarbeten å Högkullas zinkmalmsfyndighet, förslagsvis	»	32,000
Undersökningsarbeten å övriga malmanledningar inom Malånäsgruppen, förslagsvis	»	30,000
<i>Inom Adak-Kuorbevaregruppen (Malå socken):</i>		
Fortsatt avrymning av Adakgruvan, förslagsvis	»	16,000
Fortsatt avrymning av Kuorbevaregruvan, förslagsvis ..	»	15,000
Avrymnings- och provsprängningsarbeten på andra malm-anledningar inom Adak—Kuorbevaregruppen, förslagsvis	»	36,000
Anrikningsförsök, förslagsvis	»	20,000
<i>Inom Vindelgransele—Hornträsk—Kristineberggruppen</i> (Lycksele socken och en närgränsande del av Malå socken):		
Avrymnings- och provsprängningsarbeten, förslagsvis	»	40,000
<i>Inom Jörns socken:</i>		
Avrymnings- och provsprängningsarbeten samt magnetiska mätningar, förslagsvis	»	23,000
Summa kronor		364,000.

Det till väganläggningar äskade beloppet av 650,000 kronor fördelar sig med 425,000 kronor å vägen från Adak-Kuorbevare malmfält till Slagnäs och 225,000 kronor å vägen från Bjurträsk till Örträsk och Högkulla.

Departementschefen har i ärendet anfört bland annat följande: Ifrågasvarande i statsverkspropositionen bebådade allmänna arbeten omfatta vissa undersöknings- och förberedande gruvarbeten m. m. å statens malmfyndigheter inom Västerbottens län ävensom anläggande av utfartsvägar från två av samma fyndigheter.

Huvudparten av gruvarbetena skulle komma att utföras inom Malånäsfältet i Norsjö socken och inom Adak-Kuorbevarefältet i Malå socken och skulle bestå i jordavrymningsarbeten samt i utsprängning av schakt och orter, vilken sistnämnda form av undersökningsarbeten — på det stadium, där undersökningarna nu befinna sig — enligt uppgift är den lämpligaste, när det gäller malmförekomster av förevarande art. Därjämte upptager arbetsprogrammet vissa förberedande jordavrymnings- och sprängningsarbeten inom Vindelgransele-Hornträsk-Kristinebergfältet i Lycksele socken och angränsande del av Malå socken ävensom likartade arbeten samt malmletningsarbeten, bestående i magnetiska mätningar, inom malmförande delar av Jörns socken.

Vad angår det ifrågasatta anrikningsverket m. m. vid Kuorbevarare hava de fortsatta undersökningarna givit vid handen, att sådan kännedom om ifrågavarande fyndigheter ännu icke hunnit förvärfvas, att några mera preciserade planer kunna uppgöras rörande de anläggningar, som erfordras vid fyndigheternas blivande utnyttjande. Kommerskollegium och geologiska undersökningen hava för den skull på denna punkt för närvarande inskränkt sig till att beräkna allenast ett mindre belopp för täckande av kostnaderna för vissa anrikningsförsök, vilka äro av betydelse för vinnande av kännedom om malmens beskaffenhet.

De förslag till gruv- och därmed sammanhängande arbeten av olika slag, som av ämbetsverken sålunda framlagts, liksom beräkningen av de för samma arbeten erforderliga medlen, tillhopa 364,000 kronor, hava icke givit mig anledning till erinran. Jag förordar alltså, att framställning göres hos riksdagen om anvisande för ifrågavarande ändamål av ett anslag å 364,000 kronor.

I statsverkspropositionen hava vidare beräknats medel för anläggande av utfartsväg från Kuorbevarare malmfält. Av tre undersökta alternativ hava kommerskollegium och geologiska undersökningen förordat sträckningen längs Skellefteälvens södra strand till Slagnäs vid Inlandsbanan, därvid kostnaden beräknats till 335,000 kronor. Utöver detta vägföretag hava ämbetsverken föreslagit utförande av en väganläggning för utnyttjande av de såsom brytvärdiga ansedda malmfyndigheterna inom Malänäsfältet från Bjurfors till Örträsk och Högkulla för en sammanlagd kostnad av 200,000 kronor.

I likhet med ämbetsverken och de myndigheter, som yttrat sig i ämnet, synes mig i hög grad önskvärt, att båda dessa väganläggningar komma till stånd och snarast igångsättas. Förutom av behovet av vägförbindelser för blivande malmbrytning äro dessa vägar även påkallade för tillgodoseende av ortsbefolkningens kommunikationsbehov. Med hänsyn till den tunga trafik, för vilken vägarna i fråga äro avsedda, torde, i enlighet med de tekniskt sakkunniga myndigheternas förslag, vägbanans bredd i bägge fallen böra bestämmas till 4.5 meter. I samband härmed bör ock, på sätt sistnämnda myndigheter framhållit, beräknas en stegring i kostnaderna för väganläggningarna med tillhopa 115,000 kronor till 650,000 kronor.

Beträffande samtliga nu föreslagna arbeten torde böra gälla, att det bör ankomma på Kungl. Maj:t att pröva, huruvida med hänsyn till rådande arbetslöshet närmare bestämmelser rörande arbetets utförande böra föreskrivas.

Vad först angår de ifrågasatta gruvarbetena avse dessa dels uttrönande av malmtillgångarnas storlek och beskaffenhet vid de förekomster av kopparmalm, svavelkis eller zinkmalm, som i första rummet kunna vän-

Utskottet.

tas bliva föremål för brytning, dels tillredning för brytning av några av dem, dels eftersökande av nya fyndigheter. Enär för ifrågavarande ändamål de föreslagna gruvarbetena synts utskottet önskvärda och ändamålsenliga, och då desamma utförande innebär utökade arbetstillfällen i ej oväsentlig omfattning, vill utskottet förorda, att arbetena komma till utförande.

Anläggningen med statsmedel av de föreslagna vägarna, vilka äro av betydelse såväl för blivande malmbrytning som för ortsbefolkningens kommunikationsbehov, får utskottet jämväl tillstyrka.

De beräknade kostnaderna hava icke givit utskottet anledning till erinran.

I anslutning till vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må för budgetåret 1933/1934 anvisa

a) till undersöknings- och förberedande gruvarbeten m. m. inom Västerbottens län ett reservationsanslag av 364,000 kronor,

b) till väganläggningar från Adak-Kuorbevare malmfält till Slagnäs samt från Bjurträsk till Örtträsk och Högkulla inom Västerbottens län ett reservationsanslag av 650,000 kronor.

Stockholm den 6 juni 1933.

På särskilda utskottets vägnar:

FELIX HAMRIN.

Närvarande: Se under utlåtandet nr 11.